

Dosarul nr.2ra-940/22
2-20091109-01-2ra-07072022

Prima instanță - Judecătoria Chișinău, sediul Centru (jud.: S. Vasilache)
Instanța de Apel - Curtea de Apel Chișinău (jud.: N. Budăi, D. Băbălău, I. Dutca)

DECIZIE

05 octombrie 2022

mun. Chișinău

Colegiul Civil, Comercial și de Contencios Administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție,

în următoarea componență :

Președintele ședinței, judecătorul – Svetlana Filincova,

judecătorii – Galina Stratulat, Maria Ghervas, Victor Burduh, Dumitru

Mardari

examinând recursul declarat de Inspectoratul Național de Securitate Publică, în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Dovgani Anatoli împotriva Inspectoratului Național de Securitate Publică (succesor în drepturi al Inspectoratului Național de Patrulare), intervenient accesoriu Ministerul Justiției cu privire la repararea prejudiciului moral,

împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 14 aprilie 2022, prin care s-a admis apelul declarat de Dovgani Anatoli, s-a casat hotărârea Judecătoriei Chișinău, sediul Centru din 25 mai 2021, și s-a emis o hotărâre nouă de admitere parțială a acțiunii,

c o n s t a t ă :

La 31 iulie 2020, Dovgani Anatoli a depus cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului Justiției, intervenient accesoriu Inspectoratul Național de Patrulare cu privire la repararea prejudiciului moral.

Prin cererea de concretizare din 09 noiembrie 2020, Dovgani Anatoli a înaintat pretenții față de Inspectoratul Național de Patrulare, atribuindu-i calitate de pârât, iar Ministerului Justiției calitate de intervenient accesoriu.

În motivare, a indicat că la 03 iunie 2019, agentul constatator al Inspectoratului Național de Patrulare, Zaporojan Maria a întocmit în privința sa procesul-verbal prin care a fost recunoscut vinovat în comiterea contravenției prevăzute de alin.(2) art.236 Cod contravențional, cu aplicarea sancțiunii sub formă de amendă în mărime de 18 unități convenționale (900 lei) și 4 puncte de penalizare.

Prin hotărârea Judecătoria Chișinău, sediul Ciocana s-a admis contestația depusă de Dovgani Anatoli și s-a declarat nul procesul-verbal cu privire la contravenție din 03 iunie 2019, cu încetarea procesului contravențional, din motivul lipsei faptului contravenției.

Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 10 decembrie 2019, s-a respins ca nefondat recursul declarat de agentul constatator și s-a menținut hotărârea Judecătoriei Chișinău, sediul Ciocana din 03 noiembrie 2019.

Astfel, prin tragerea ilegală la răspundere contravențională i s-a cauzat un prejudiciu moral, fiind amendat în mod ilegal.

Reclamantul a solicitat încasarea din contul Inspectoratului Național de Patrulare a sumei de 2000 lei cu titlu de prejudiciu moral.

Prin hotărârea Judecătoriei Chișinău, sediul Centru din 25 mai 2021, acțiunea înaintată de Dovgani Anatoli, s-a respins ca neîntemeiată.

Nefiind de acord cu hotărârea primei instanțe, la 17 iunie 2021, Dovgani Anatoli a declarat apel, solicitând admiterea acestuia, casarea hotărârii instanței de fond, rejudecarea cauzei și emiterea unei noi hotărâri, prin care acțiunea să fie admisă integral.

Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 14 aprilie 2022, s-a admis apelul declarat de Dovgani Anatoli.

S-a casat hotărârea Judecătoriei Chișinău, sediul Centru din 25 mai 2021, și s-a emis o nouă hotărâre după cum urmează:

S-a admis parțial cererea de chemare în judecată depusă de Dovgani Anatoli împotriva Inspectoratului Național de Securitate Publică (succesor în drepturi al Inspectoratului Național de Patrulare), intervenient accesoriu Ministerul Justiției cu privire la repararea prejudiciului moral.

S-a încasat din contul Inspectoratului Național de Securitate Publică al Republicii Moldova (succesor în drepturi al Inspectoratului Național de Patrulare) în beneficiul lui Anatoli Dovgani prejudiciul moral în sumă de 1 000 (una mie) lei.

În rest, pretenția cu privire la repararea prejudiciului moral, s-a respins.

La 22 iunie 2022, Inspectoratului Național de Securitate Publică a declarat recurs împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 14 aprilie 2022 solicitând admiterea acestuia, casarea deciziei instanței de apel și menținerea hotărârii primei instanței.

Ca temei de drept recurentul a indicat prevederile art. 432 alin. (1), alin. (2), lit. c) din Codul de procedură civilă.

În motivare a indicat că soluția instanței de apel este neîntemeiată. Instanța de apel verificând legalitatea și temeinicia hotărârii primei instanțe eronat a interpretat prevederile Legii nr.1545.

Pentru aplicabilitatea dispozițiilor Legii nr.1545, în fiecare caz în care se pretinde încasarea despăgubirilor morale cauzate prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, urmează să existe și să fie întrunite cumulativ atât circumstanțele prevăzute de art.3 al Legii nr.1545 prejudiciului material și moral reparabil, cât și circumstanțele prevăzute de art.6 al Legii nr.1545, ceea ce la caz, nu s-a constatat.

Pretențiile reclamantului sunt neîntemeiate, în condițiile pretențiile înaintate nu se încadrează în dispoziția art.3 al Legii nr.1545.

Sanțiunea contravențională care a fost aplicată reclamantului, nu a fost aplicată de către instanța de judecată, așa cum prevede art. 3 lit. d) din Legea 1545.

Agentul constatator la momentul depistării comiterii faptei care a fost calificată drept contravenție, a întreprins măsurile prevăzute de Codul Contravențional și nicidecum nu a acționat ilegal.

Astfel, acțiunile agentului constatator nu pot fi calificate drept acțiuni ilicite, fiind doar îndeplinite obligațiunile de serviciu.

Recurentul a indicat că, în mod nejustificat și neîntemeiat instanța de apel a dispus acordarea prejudiciului moral în cuantum de 1000 de lei.

La stabilirea cuantumului despăgubirii acordate cu titlu de prejudiciu moral instanța a aplicat eronat normele dreptului material.

Cu referire la termenul de depunere a recursului, instanța de recurs menționează că Curtea de Apel Chișinău a pronunțat dispozitivul deciziei la 14 aprilie 2022.

Conform art.434 Cod de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale.

Potrivit scrisorii de comunicare de la fila dosarului 233 Vol. I, instanța de apel a comunicat participanților la proces decizia motivată la 03 mai 2022, prin intermediul poștei electronice.

Cererea de recurs a fost declarată la 22 iunie 2022, respectiv, în termenul prevăzut de art.434 din Codul de procedură civilă.

În conformitate cu art. 439 alin. (2) din Codul de procedură civilă, după parvenirea dosarului, un complet din 3 judecători decide asupra admisibilității recursului, dispune expedierea copiei de pe recurs intimatului, cu înștiințarea despre necesitatea depunerii obligatorii a referinței timp de o lună de la data primirii acesteia.

În cazul neprezentării referinței în termenul stabilit, admisibilitatea recursului se decide în lipsa acesteia.

La 07 iulie 2022, Curtea Supremă de Justiție a comunicat intimațiilor recursul, informând despre necesitatea depunerii referinței în termen de o lună de la data primirii scrisorii, fiind recepționat la 12 iulie 2022, potrivit avizelor de recepție de la fila dosarului 11-12, Vol. II.

Prin referința depusă la 19 iulie 2022, Dovgani Anatolie a pledat pentru inadmisibilitatea recursului. Totodată a menționat o cauză examinată de instanța de recurs cu același obiect, favorabilă reclamantului.

Prin încheierea Curții Supreme de Justiție din 21 septembrie 2022, recursul declarat de Inspectoratul Național de Securitate Publică a fost considerat admisibil.

Potrivit art. 441 din Codul de procedură civilă, în cazul în care recursul este considerat admisibil, un complet din 5 judecători examinează fondul recursului.

Conform art. 444 din Codul de procedură civilă, recursul se examinează fără înștiințarea participanților la proces. Completul din 5 judecători decide asupra oportunității invitării participanților sau a reprezentanților acestora pentru a se pronunța cu privire la problemele de legalitate invocate în cererea de recurs.

La caz, Colegiul a considerat inoportună invitarea părților întrucât toate argumentele au fost expuse atât în cererea de recurs, cât și în referințe au fost formulate cu suficientă precizie, pentru a permite instanței verificarea legalității deciziei atacate.

În §§ 26 – 27 din decizia Curții Constituționale nr. 95 din 19 decembrie 2016 ce vizează excepția de neconstituționalitate a art. 444 din Codul de procedură civilă, Curtea a statuat că în cazul procedurilor care au ca obiect autorizarea unui apel sau care consacră verificarea unor aspecte de drept, și nu de fapt, sunt îndeplinite condițiile art. 6 CEDO, chiar dacă instanța de apel sau de recurs nu oferă reclamantului posibilitate să se exprime în fața sa, în persoană. Iar, în esență, nu este afectat accesul liber la justiție.

Astfel, verificând decizia contestată, în lipsa părților, în raport cu criticile formulate în recurs, în limitele controlului de legalitate și temeiurilor de drept invocate, Colegiul Civil, Comercial și de Contencios Administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră că recursul este întemeiat și urmează a fi admis, din următoarele considerente.

Potrivit art. 445 alin. (1) lit. b) din Codul de procedură civilă, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul și să caseze integral sau parțial decizia instanței de apel și hotărârea primei instanțe, pronunțând o nouă hotărâre.

În temeiul art. 442 alin. (1) din Codul de procedură civilă reglementează că, judecând recursul declarat împotriva deciziei date în apel, instanța verifică, în limitele invocate în recurs și în baza referinței depuse de către intimat, legalitatea hotărârii atacate, fără a administra noi dovezi.

Din acțiunea reclamantului rezultă că prin procesul-verbal cu privire la contravenție din 03 iunie 2019 emis de Inspectoratul Național de Patrulare, Dovgani Anatoli a fost recunoscut vinovat în comiterea contravenției prevăzute de alin.(2) art.236 Cod contravențional, astfel, aplicându-i-se sancțiunii sub formă de amendă în mărime de 18 unități convenționale (900 lei) și 4 puncte de penalizare.

Fiind depusă contestație împotriva procesului-verbal cu privire la contravenție, instanța de judecată a admis-o și s-a declarat nul procesul-verbal cu privire la contravenție din 03 iunie 2019, cu încetarea procesului contravențional, din motivul lipsei faptului contravenției.

Ca urmare, reclamantul a depus cerere de chemare în judecată prin care a pretins săvârșirea unor acțiuni ilicite din partea Inspectoratului Național de Patrulare, invocând temeiul de drept Legea nr.1545-XIII din 25.02.98 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești.

Examinând cauza, instanța de fond, a constatat netemeinicia acțiunii.

Curtea de Apel Chișinău prin decizia din 14 aprilie 2022, a emis o hotărâre nouă prin care a încasat din contul Inspectoratului Național de Securitate Publică al Republicii Moldova (succesor în drepturi al Inspectoratului Național de Patrulare) în beneficiul lui Anatoli Dovgani prejudiciul moral în sumă de 1 000 (una mie) lei.

Pentru a decide astfel, instanța de apel a reținut că, Dovgani Anatolie este în drept de a pretinde la repararea prejudiciului cauzat în urma acțiunilor ilegale ale organelor de urmărire penală, procuraturii și instanțelor judecătorești, fiind aplicabile prevederile Legii nr.1545 din 25 februarie 1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești.

Declararea nulității procesului-verbal cu privire la contravenție din 09 mai 2018, prin care Dovgani Anatoli a fost recunoscut vinovat, îi acordă dreptul acestuia de a pretinde la repararea prejudiciului cauzat.

Instanța a constatat că intentarea procesului contravențional în privința lui Dovgani Anatolie și sancționarea acestuia de către agentul constatator, sunt acțiuni care în interpretarea CtEDO în materie penală, îi oferă apelantului dreptul de a pretinde compensarea prejudiciului cauzat în rezultatul acestora.

Colegiul menționează, că instanțele ierarhic inferioare nu au calificat corect, din punct de vedere juridic acțiunea cu care au fost investite, ceea a dus la emiterea unor soluții greșite în acest sens.

Raportat la prevederile art. 2 al Legii nr.1545-XIII din 25.02.98 acțiuni ilicite – sunt acțiuni sau inacțiuni ale organului împuternicit să examineze cazurile cu privire la contravenții, ale organului de urmărire penală sau ale instanței de judecată, care exclud vinovăția acestora, al căror caracter ilegal se manifestă prin încălcarea principiului general, potrivit căruia nici o persoană nevinovată nu poate fi trasă la răspundere și nu poate fi judecată, (erori) ori fapte ale persoanelor cu funcție de răspundere din organul de urmărire penală sau din instanța de judecată, manifestate prin încălcarea intenționată a normelor procedurale și materiale în timpul procedurii penale sau contravenționale (infrațiuni).

În condițiile art. 3 alin.(1) al Legii nr.1545-XIII din 25.02.98 este reparabil prejudiciul material și moral cauzat persoanei fizice sau juridice în urma:

a) reținerii ilegale, aplicării ilegale a măsurilor preventive sub formă de arest, de declarație de a nu părăsi localitatea sau țara, tragerii ilegale la răspundere penală;

b) condamnării ilegale, confiscării ilegale a averii, supunerii ilegale la muncă neremunerată în folosul comunității;

c) efectuării ilegale, în cazul urmăririi penale ori judecării cauzei penale, a percheziției, ridicării, punerii ilegale sub sechestru a averii, eliberării sau suspendării ilegale din lucru (funcție), precum și în urma altor acțiuni de procedură care limitează drepturile persoanelor fizice sau juridice;

d) supunerii ilegale la arest contravențional, reținerii contravenționale ilegale sau aplicării ilegale a amenzii contravenționale de către instanța de judecată;

e) efectuării măsurilor speciale de investigații cu încălcarea prevederilor legislației;

f) ridicării ilegale a documentelor contabile, a altor documente, a banilor, a ștampilelor, precum și în urma blocării conturilor bancare.

Potrivit art. 13 alin.(1) al Legii nr.1545-XIII din 25.02.98 repararea prejudiciului specificat la art.7 lit. a), c)-g) și în capitolul III se efectuează din contul bugetului de stat, iar în cazul când prejudiciul a fost cauzat de organul de urmărire penală întreținut din bugetul local - din contul acestui buget. Prejudiciul material și moral cauzat prin aplicarea ilicită a amenzilor contravenționale de către alte organe decât instanța de judecată se repară de către aceste organe.

La caz, Colegiul denotă că Dovgani Anatoli solicită încasarea din contul Inspectoratului Național de Patrulare a sumei de 2000 lei cu titlu de prejudiciu moral.

În virtutea art. 12 alin.(1) din Legea nr. 320 din 27 decembrie 2012 cu privire la activitatea Poliției și statul polițistului, Inspectoratul General al Poliției reprezintă unitatea centrală de administrare și control a Poliției, *cu statut de persoană juridică* și cu competență pe tot teritoriul Republicii Moldova.

Prin prisma art. 14 din Legea nr. 320 din 27 decembrie 2012 cu privire la activitatea Poliției și statutul polițistului, în vederea îndeplinirii atribuțiilor specifice Poliției, prin ordinul ministrului afacerilor interne, la propunerea șefului Inspectoratului General al Poliției, se înființează subdiviziuni specializate. Subdiviziunile specializate sânt unități ale Poliției de competență teritorială generală, subordonate Inspectoratului General al Poliției, care pot crea servicii publice desconcentrate și se instituie conform specificului unor sectoare și direcții concrete de activitate.

Prin ordinul ministrului afacerilor interne se înființează subdiviziunea specializată a Poliției, care va avea calitatea de organ de urmărire penală. Structura și regulamentele de activitate a subdiviziunilor specializate se aprobă de către ministrul afacerilor interne.

Potrivit Regulamentului privind organizarea și funcționarea Inspectoratului General al Poliției al Ministerului Afacerilor Interne, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 547 din 12 noiembrie 2019, art. 15-17, Inspectoratul are în subordinea sa: 1) subdiviziuni specializate; 2) subdiviziuni teritoriale.

În vederea îndeplinirii atribuțiilor specifice Poliției, la propunerea șefului Inspectoratului, prin ordin al ministrului afacerilor interne, se înființează subdiviziuni specializate, inclusiv subdiviziunea care va avea calitatea de organ de urmărire penală. Subdiviziunile specializate reprezintă entități ale Poliției de competență teritorială generală, cu sau fără personalitate juridică, aflate în subordinea Inspectoratului.

Art. 7 din Regulamentul cu privire la supravegherea tehnică exercitată de Inspectoratul Național de Securitate Publică aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 415 din 8 aprilie 2003, stabilește că Inspectoratul Național de Securitate Publică îndeplinește funcțiile de control de stat, dirijare, alte obligațiuni de serviciu ce țin de supravegherea tehnică prevăzute în actele normative în vigoare.

Deci, Inspectoratul Național de Securitate Publică, fiind o subdiviziune a Inspectoratului General al Poliției, nu poate fi desinestător subiect în raportul obligațional de răspundere civilă, această obligație fiind atribuită prin lege unității centrale de administrare și control a Poliției, cu statut de persoană juridică și cu competență pe tot teritoriul Republicii Moldova.

Astfel, instanța de recurs conchide că la caz acțiunea înaintată de Dovgani Anatoli împotriva Inspectoratului Național de Securitate Publică (succesor în drepturi al Inspectoratului Național de Patrulare) urmează a fi respinsă, deoarece sarcina compensării prejudiciului moral suferit revine subiectului responsabil, adică Inspectoratului General al Poliției, ca entitate juridică și distinctă ce dispune de buget propriu.

În acest context, instanța de recurs consideră că, în speță Inspectoratul Național de Securitate Publică nu poate avea calitate procesuală de pârât, dat fiind faptul că prin efectul legii, nu poate fi subiect desinestător în raportul obligațional de răspundere civilă.

Deci, acțiunea depusă de Dövgani Anatoli este îndreptată către un pârât necorespunzător.

Astfel, Colegiul constată că instanțele ierarhic inferioare la adoptarea hotărârilor au interpretat eronat prevederile Legii nr.1545 din 25 februarie 1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești.

În acest context, instanța de recurs conchide că acțiunea înaintată de Dövgani Anatoli este lipsită de suport legal și urmează a fi respinsă ca neîntemeiată.

În aceste circumstanțe, raportat la dispozițiile art. 432 alin. (2) lit. c) din Codul de procedură civilă instanțele inferioare au interpretat în mod eronat normele de drept material.

Referitor la argumentul intimatului precum că anterior Curtea Supremă de Justiție a examinat o cauză similară cu același obiect și a emis o hotărârea de admitere a acțiunii reclamantului, Colegiul reiterează:

Rolul jurisprudenței este de a interpreta și aplica la cazuri concrete legea. Respectiv, nu orice hotărâre care diferă de o altă hotărâre constituie o divergență de jurisprudență.

Astfel, la acest capitol există soluții ale Curții de la Strasbourg cum este și în cazul *Iordan Iordanov c. Bulgariei* din 02 octombrie 2009, par. 47, unde Curtea a reiterat că divergențele jurisprudențiale sunt inerente oricărui sistem judiciar care se bazează pe un ansamblu de instanțe de fond din cadrul unei jurisdicții teritoriale.

De asemenea, Curtea a recunoscut că este inerentă adoptarea de soluții diferite într-un sistem alcătuit dintr-un ansamblu de instanțe competente să soluționeze în fond într-o anumită jurisdicție teritorială (*CtEDO, Sansos Pinto c. Portugaliei*, 2008), ba chiar în cadrul aceleiași jurisdicții (*CtEDO, Unedic c. Franței*, 2008). Mai mult, s-a decis că dacă instanța a motivat în mod corespunzător hotărârea la finalul unei proceduri contradictorii în care părțile au avut ocazia de a-și prezenta punctele de vedere, simplul fapt că ea este diametral opusă față de soluțiile pronunțate de alte instanțe sesizate cu cereri similare nu conduce la încălcarea principiului securității raporturilor juridice (*CtEDO, Marea Cameră, Nejdet Şahin și Perihan Şahin c. Turciei*, 2011, para. 67).

Mai mult, instanța de la Strasbourg consideră că pentru unificarea jurisprudenței nu este suficientă pronunțarea unei hotărâri de speță de către instanța supremă, ci trebuie căutată o soluție căreia legea națională să îi confere o autoritate interpretativă obligatorie față de toate instanțele inferioare, cum este recursul în interesul legii (*CtEDO, Ştefănică c. României*, 2010, para. 37).

Astfel, nu poate fi reținut argumentul expus de Dövgani Anatoli potrivit căruia la emiterea soluției pe caz instanța de recurs urmează să își fundamenteze opinia și să emită soluția bazându-se pe considerentele și exemplele de practică judiciară enunțate, întrucât divergențele de abordare apărute la nivelul instanțelor ca parte a procesului interpretării dispozițiilor legale concomitent cu adaptarea lor la situația concretă, impun în prezentul caz pronunțarea unei decizii de respingere a acțiunii.

Luând în considerație cele constatate supra, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de

a admite recursul declarat Dovgani Anatoli, de a casa decizia Curții de Apel Chișinău din 14 aprilie 2022 și hotărârea Judecătoriei Chișinău, sediul Centru din 25 mai 2021 și de a emite o hotărâre nouă de respingere a acțiunii.

În conformitate cu art. 444 și 445 alin. (1) lit. b) și alin. (3) din Codul de procedură civilă Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e :

Se admite recursul declarat de Inspectoratul Național de Securitate Publică.

Se casează decizia Curții de Apel Chișinău din 14 aprilie 2022 și hotărârea Judecătoriei Chișinău, sediul Centru din 25 mai 2021, și se emite o hotărâre nouă prin care:

Cererea de chemare în judecată depusă de Dovgani Anatoli împotriva Inspectoratului Național de Securitate Publică (succesor în drepturi al Inspectoratului Național de Patrulare), intervenient accesoriu Ministerul Justiției cu privire la repararea prejudiciului moral, se respinge, ca fiind neîntemeiată.

Decizia este irevocabilă.

Președintele ședinței, judecătorul
judecători

Svetlana Filincova

Galina Stratulat

Maria Ghervas

Victor Burduh

Dumitru Mardari